

Extraordinară analiză privind reforma administrativă!

Alin Nica, fostul primar al comunei Dudeștii Noi, fost președinte al Consiliului Județean și al PNL Timiș, realizează un rechizitoriu cutremurător, sprijinit pe date și cifre, pe exemple din multe țări europene, la adresa tuturor celor care stau cu reforma în gură doar pentru că este un subiect la modă dar, de fapt, habar nu au despre ceea ce vorbesc! Asistăm de ceva vreme la un spectacol de populism administrativ, unde se aruncă cifre și praguri fără nicio bază științifică, doar pentru că reforma este un subiect „sexy” pentru publicul urban. Trebuie să fim extrem de clari: reforma administrativă nu se face pe genunchi, iar viitorul comunităților noastre nu poate fi decis de cifre rotunde stabilite arbitrar în birourile de la București. (n.n.)

Referitor la propunerile recente privind stimulentele financiare pentru **fuziunea benevolă a comunelor**, consider că o dezbatere serioasă trebuie să plece de la cauzele reale ale fragilității financiare a mediului rural, **nu de la soluții de fațadă** care ignoră inechitățile din sistemul nostru fiscal.

Asistăm de ceva vreme la un **spectacol de populism administrativ**, unde se aruncă cifre și praguri fără nicio bază științifică, doar pentru că reforma este un **subiect „sexy”** pentru publicul urban. Trebuie să fim extrem de clari: reforma administrativă **nu se face pe genunchi**, iar viitorul comunităților noastre nu poate fi decis de **cifre rotunde stabilite arbitrar** în birourile de la București.

Se vehiculează **pragul de 5.000 de locuitori** pentru o comună. Întrebarea firească este: de unde vine această cifră? Ce fundament științific are? **De ce nu 3.465 sau 7.623?** Aceste praguri sunt întrebări retorice care demonstrează absurditatea unor idei politice fără viziune. Implementarea unei reforme bazate pe cifre magice, fără o amplă analiză a situației fiecărei localități, va avea consecințe grave și nebănuite pentru coeziunea socială a României.

Îmi asum **disconfortul pe care îl vor provoca spusele mele**, dar **tăcerea ar fi o complicitate la o eroare** istorică. Până acum, tema comasării comunelor a fost tratată cu o superficialitate alarmantă, bazată pe speculații și pe o logică contabilă îngustă, care refuză să vadă dincolo de cifre. **Nu putem redesena harta țării** cu ochelari de cal, fără cercetări riguroase și fără a înțelege pulsul real al satului românesc. Comasarea localităților **este o temă mult prea gravă** pentru a fi lăsată la mâna speculațiilor politice sau a unor calcule reci care ignoră contextul social și uman.

Dincolo de cifre – realitatea umană a discriminării

Pentru cei care privesc harta din birouri climatizate, comasarea pare o eficientizare. Pentru oamenii din Timiș, realitatea are un alt chip:

- **Exemplul bunicului din satul izolat:** Imaginați-vă un bătrân de 80 de ani din Ohaba Lungă sau Bara care are nevoie de o adeverință sau de un sprijin social. Astăzi, primăria e la doi pași. Prin comasare, „eficiența” îl obligă să schimbe două mijloace de transport și să parcurgă 30 de kilometri până la noua primărie-mamut. Transferăm astfel costul „eficientizării” în buzunarul cetățeanului. Pentru el, statul nu devine mai eficient, ci devine inexistent.

- **Destinul tânărului navetist:** Un tânăr din Carani muncește într-o multinațională din Timișoara. Deși el își crește copiii în sat, folosește drumurile de acolo și școala locală, impozitul pe salariul lui rămâne integral la oraș. Este o formă de expropriere modernă: satul îi oferă educație și infrastructură, iar orașul îi încasează contribuțiile.

Este o dovadă de cinism să acuzi comunitățile rurale de lipsă de sustenabilitate în timp ce statul român aplică politici de discriminare fiscală și profesională între sat și oraș:

- **Sifonarea impozitului pe venit:** În prezent, marile investiții private sunt concentrate în orașe, unde atrag forță de muncă din toată zona înconjurătoare. Deși cetățenii din comunele limitrofe contribuie la prosperitatea acelor companii, impozitul pe venitul lor rămâne integral în localitatea unde firma își are punctul de lucru, nu în localitatea de domiciliu, unde cetățeanul consumă servicii publice (școli, drumuri, iluminat). Orașul încasează, satul subvenționează prin forța de muncă.
- **Exproprierea veniturilor agricole:** Deși agricultura este motorul economic al mediului rural, 100% din impozitul pe veniturile agricole este direcționat către bugetul de stat. Este profund imoral ca statul să confiște veniturile naturale ale satului și apoi să vină tot el să spună: „nu vă susțineți singuri, deci trebuie să vă desființați”.
- **Capcana impozitelor locale:** Prin lege, impozitele locale în mediul rural sunt și de câteva ori mai mici decât la oraș. Cu venituri de pornire diminuate prin reglementări naționale, este imposibil din punct de vedere matematic ca o primărie de comună să ofere servicii de aceeași anvergură ca o primărie de municipiu.
- **Sabotarea profesionalismului – discriminarea salarială:** Un aspect ignorat sistematic este inechitatea flagrantă a salarizării în administrația publică locală. Un funcționar din mediul rural, cu aceeași pregătire academică, aceeași vechime și aceleași atribuții complexe ca unul dintr-un mare municipiu, este plătit chiar și de câteva ori mai puțin.

Este o barieră pusă în calea performanței: cum să atragi și să reții tineri juriști, arhitecți sau urbanisti la sat când statul îi pedepsește financiar pentru această alegere?

Această „**grilă a sărăciei**” forțează specialiștii să migreze spre oraș, lăsând primăriile rurale vulnerabile. Apoi, tot statul vine și acuză comunele de „lipsă de capacitate administrativă”. Este un cerc vicios creat de legislație, nu de realitatea din teren.

Trebuie să spunem lucrurilor pe nume: practic, sistemul actual din România a reușit performanța tristă de a împărți cetățenii țării în două categorii: cetățeni de rang superior (la oraș) și cetățeni de rang inferior (la sat). Această segregare nu este o alegere a primarilor sau a cetățenilor, ci o consecință directă a modului în care statul a ales să distribuie resursele, transformând mediul rural într-un spațiu al subfinanțării cronice și al dependenței comunităților rurale de „mofturile” unor decidenți politici de la centru sau de la județ.

În acest context, **a propune recompense financiare pentru fuziuni, fără a repara mai întâi aceste injustiții, înseamnă a premia capitularea în fața unui sistem inechitabil.**

Nu construim drumuri către sate fantomă

Trebuie să înțelegem că o **comunitate trăiește prin trei stâlpi fundamentali:** Primăria, Școala și Biserica. Aceștia sunt centrii de greutate care îi fac pe oameni să rămână acasă. Dacă dărâmăm unul dintre acești stâlpi prin comasări forțate, **condamnăm satele noastre la dispariție.**

Ce eficiență mai au investițiile de milioane de euro în drumuri, rețele de apă sau școli moderne, dacă politicile noastre administrative îi gonesc pe oameni? Riscăm să transformăm România în câteva decenii într-o colecție de orașe aglomerate și vaste zone nepopulate, unde infrastructura nouă va rămâne să deservească doar niște sate fantomă.

Uciderea satului este uciderea memoriei noastre naționale

Ne place să ne mândrim cu tradițiile din Maramureș sau Bucovina, ori să ne pierdem în liniștea satelor săsești din Transilvania. Dar oare ne-am întrebat cine va mai aprinde lumina în acele comunități dacă statul le șterge de pe hartă? Tradiția nu e un obiect de muzeu, e un organism viu care are nevoie de oameni pentru a respira.

Și lista nu se oprește aici. Cine va mai păstra:

- **Oltenia de sub munte**, cu culele sale unice și tradiția ceramicii de Horezu, dacă depopularea va transforma satele de olari în amintiri?
- **Satele pescărești din Delta Dunării**, unde echilibrul fragil între om și natură este menținut de comunități mici, cu un specific care nu poate fi administrat de la distanță, dintr-un birou de municipiu?
- **Marginimea Sibiului**, unde transumanța și cultura oieritului au supraviețuit secolelor tocmai datorită autonomiei și mândriei acestor comunități de a se gospodări singure?
- **Satele din Banatul montan**, cu morile de apă și arhitectura lor specifică, mărturii ale unei conviețuiri multiculturale pe care nicio comasare forțată nu o poate înțelege sau proteja?

Cine va mai păstra aceste comori dacă noi ucidem satul românesc? **Tradiția moare** odată cu ultima poartă închisă. Nu poți pretinde turism cultural într-o regiune pe care ai transformat-o, prin decrete administrative, într-un **deșert demografic**. Fără acești oameni, Maramureșul va fi doar o colecție de biserici de lemn goale, iar Bucovina un peisaj trist fără sunet de buciom.

Lecțiile Europei: Când „eficiența” pustiește satele

Exemplele din alte țări europene care au forțat comasarea administrativă fără a întări autonomia locală sunt cutremurătoare:

1. Grecia (Programul Kallikratis, 2011) – „Deșertificarea administrativă”

În plină criză financiară, Grecia a redus numărul unităților administrative de la 1.033 la 325.

- Efectul: Deși s-au economisit bani la nivel central, satele periferice au fost pur și simplu abandonate. Distanța medie până la cea mai apropiată primărie sau punct de servicii s-a triplat.
- Consecința: Tinerii au părăsit satele în masă, deoarece „statul” a dispărut din proximitatea lor. Astăzi, multe zone din Grecia rurală sunt considerate „zone moarte” din punct de vedere economic, unde infrastructura nouă (drumuri, poduri) nu mai este folosită de nimeni.

2. Bulgaria – „Satele fantomă”

Bulgaria a urmat un model de centralizare severă, lăsând satele mici fără nicio formă de autoritate sau buget propriu.

- Efectul: În absența unui „stâlp” administrativ (primăria), investițiile au încetat, iar școlile s-au închis.
- Consecința: Conform ultimelor recensăminte, Bulgaria are peste 160 de localități cu zero locuitori și alte câteva sute cu mai puțin de 10 locuitori. Când primăria a plecat, comunitatea s-a stins în mai puțin de o generație.

3. Suedia (Reformele din anii '70) – „Iluzia eficienței”

Suedia a realizat una dintre cele mai agresive comasări, reducând numărul comunelor de la peste 2.000 la 278.

Efectul: Studiile post-reformă (precum cele ale Universității din Uppsala) au arătat că, deși costurile administrative per capita au scăzut ușor, participarea democratică s-a prăbușit. Cetățenii din zonele rurale s-au simțit deconectați de deciziile luate în centrele urbane ale noilor comune mamut.

Consecința: Multe comunități rurale suedeze se luptă astăzi cu o criză de identitate și cu o polarizare extremă între orașul-centru și satele-periferie.

4. Letonia (Reforma din 2009/2021) – „Revoltele administrative”

Letonia a forțat fuziuni pentru a crea unități „sustenabile”.

Efectul: Reforma a dus la proteste masive și procese la Curtea Constituțională. Oamenii au argumentat că fuziunea a fost făcută doar pe criterii geografice, fără a ține cont de legăturile economice sau culturale.

Consecința: Localitățile periferice au raportat o scădere drastică a calității serviciilor de urgență și a transportului public, deoarece noile centre administrative au priorizat zonele mai dens populate.

5. Danemarca (2007) – „Centralizarea serviciilor”

Numărul municipalităților a fost redus de la 271 la 98.

Efectul: Un studiu amplu a demonstrat că, deși s-au centralizat serviciile tehnice, satisfacția cetățenilor față de serviciile sociale și educație a scăzut în mediul rural.

Consecința: S-a observat o „profesionalizare” a aparatului birocratic (funcționari mai scumpi), dar o pierdere a cunoașterii problemelor locale specifice, ducând la soluții nepotrivite pentru nevoile reale ale țăranilor sau micilor fermieri.

6. Ungaria: Lecția întoarcerii la rădăcini (Reforma din 2013 vs. Programul „Satul Maghiar”)

În 2013, Ungaria a implementat o reformă administrativă severă, centralizând majoritatea competențelor locale la nivelul „districtelor” (járás). Primăriile mici au rămas fără atribuții în educație, sănătate și parțial în asistență socială.

Efectul inițial: S-a creat o iluzie de economie la bugetul central, dar viața în comunitățile rurale s-a degradat rapid. Lipsa puterii autorității locale a dus la o demotivare a liderilor comunitari și la accelerarea migrației tinerilor către Budapesta sau către vestul Europei.

Realizarea erorii: Guvernul de la Budapesta a realizat că, lăsând satele fără „stâlpii” lor de putere și identitate, riscă să piardă controlul demografic asupra teritoriului național.

Corecția (Programul „Satul Maghiar” – Magyar Falu Program): Din 2019, Ungaria a fost forțată să pompeze miliarde de euro înapoi în rural pentru a reface ceea ce centralizarea distrusese. Au înțeles că nu poți avea o țară puternică cu sate goale. Astăzi, ei finanțează masiv redeschiderea micilor magazine, modernizarea parohiilor și a școlilor rurale, recunoscând că „eficiența” administrativă de la centru a fost o greșală care aproape a ucis satul maghiar.

Și acum și două exemple de succes:

1. Polonia: Succesul prin „gmina” și eșecul încercărilor de comasare

Polonia este renumită pentru reforma sa administrativă din 1990 și 1999, care a creat structuri locale (gmina) extrem de puternice și autonome.

- **Rezistența la comasare:** De-a lungul anilor, au existat voci care cereau „eficientizarea” prin fuziunea gminelor mici. Rezultatul? Studiile au arătat că comunele mici din Polonia au fost adesea mai eficiente în atragerea fondurilor europene pe cap de locuitor decât orașele mari, datorită agilității și cunoașterii directe a nevoilor din teren.
- **Identitatea ca motor economic:** În Polonia, primarul (Wójt) este considerat un manager de comunitate. Când s-a pus problema fuziunilor, comunitățile locale s-au opus vehement, demonstrând că dispariția „stâlpului” administrativ duce la scăderea investițiilor private. Firmele vor să aibă un primar aproape cu care să discute, nu unul la 50 de kilometri distanță.
- **Lecția poloneză:** Succesul Poloniei nu s-a bazat pe ștergerea comunelor de pe hartă, ci pe descentralizarea fiscală. O mare parte din impozitele colectate rămân direct la gmină. Ei nu au avut nevoie de „premii pentru fuziune”, pentru că sistemul le-a permis să se dezvolte acolo unde sunt.

2. Franța (modelul opus – succesul consorțiilor)

Spre deosebire de celelalte state, Franța a refuzat să își desființeze cele peste 34.000 de comune (multe foarte mici).

- **Soluția:** Au creat „*intercommunalité*” (consorții administrative/comunități de comune).
- **Rezultatul:** Comunele își păstrează primarul, școala și identitatea (cei trei stâlpi), dar se asociază pentru a plăti împreună un arhitect, un serviciu de salubritate sau pentru a atrage investiții mari.
- **Lecția pentru România:** Franța demonstrează că poți fi modern și eficient fără să ștergi satele de pe hartă.

Paradoxul investițiilor inutile

Este o **risipă de bani publici** să investești zeci de milioane de lei în gaz și canalizare într-o comună, pentru ca în anul următor să îi desființezi primăria. Fără inima administrativă care să bată în comunitate, tinerii nu vor mai investi în case acolo, iar investițiile statului vor deveni monumente ale unei viziuni greșite.

Eficientizarea financiară a administrației nu se rezolvă prin redesenarea unor noi hărți, ci prin rezolvarea problemelor reale de funcționare a statului

Eficiența administrativă este un obiectiv pe care îl susțin, însă aceasta **nu poate fi redusă la un „preț de achiziție”**. O **comunitate nu este o marfă**, ci un organism viu cu identitate și nevoi pe termen lung.

Radiografia inechității: cel mai mare decalaj din Uniunea Europeană

Cifrele oficiale Eurostat ne arată o realitate cruntă pe care „reformatorii” de ocazie o ignoră. Indicatorul AROPE (riscul de sărăcie sau excluziune socială) dezvăluie o prăpastie imensă: în România, **riscul de sărăcie în mediul rural este de peste 45-50%, față de doar 15-18% în marile orașe**. Acesta este cel mai mare decalaj de acest tip din toată Uniunea Europeană. Statul român a creat această sărăcie prin politici centraliste și o discriminare tot mai accentuată a ruralului față de urban vreme de zeci de ani iar acum propune desființarea localităților tocmai pentru că sunt sărace. Este o pedeapsă aplicată victimei, nu soluționarea problemei.

Măsuri concrete

În loc să forțăm fuziuni arbitrare, propun o reformă a funcționării administrației publice locale prin asocierea, în primă fază, voluntară în consorții administrative:

- **Redimensionarea aparatelor de specialitate:** Nu fiecare comună are nevoie de un aparat birocratic complet. Putem avea structuri partajate de achiziții publice, urbanism sau audit între mai multe localități.
- **Reducerea drastică a numărului de consilieri locali:** O măsură imediată de scădere a cheltuielilor politice fără a afecta reprezentarea democratică a cetățeanului. Un municipiu ca Timișoara poate funcționa foarte bine și cu 21 sau chiar 19 consilieri locali în loc de 27, iar o comună cu 13 consilieri locali nu o va duce mai rău dacă va avea doar 9.
- **Fuzionarea serviciilor publice:** Crearea unor platforme informatice naționale care să integreze toate serviciile furnizate de o primărie către cetățeni și obligarea primăriilor prin lege să se înroleze în acestea astfel încât să avem același standard de calitate a serviciilor oferite de către orice primărie cetățenilor, reducându-se în acest mod costurile cu platforme diferite și redundante de la nivelul fiecărei primării. Un exemplu în acest sens este înrolarea în platforma ghișeul.ro de plată a impozitelor și taxelor locale să fie obligatorie pentru toate primăriile.
- **Digitalizarea radicală:** Aducerea primăriei pe telefonul cetățeanului, eliminând necesitatea unor ghișee fizice redundante.

Am văzut ce înseamnă „eficiența” forțată în alte colțuri ale Europei: **sate fantomă, școli cu lacătul pe ușa și biserici** unde clopotul mai bate doar pentru cei care pleacă definitiv. Nu avem dreptul să repetăm aceste greșeli în țara noastră.

Să nu uităm că **nepoții noștri nu ne vor întreba** câte milioane am economisit la buget prin desființarea unei primării, ci ne vor întreba de ce am lăsat să moară locul unde s-au născut bunicii lor. Reforma trebuie să însemne demnitate, să însemne modernizare prin tehnologie și echitate prin păstrarea banilor în locul în care trăiește cel ce muncește.

Adevărata reformă este cea care păstrează lumina aprinsă în fiecare sat, oferind fiecărui om certitudinea că nu este un cetățean de rang inferior, ci parte dintr-o națiune care își prețuiește fiecare rădăcină. Nu vindem identitatea localităților noastre pentru un bonus de moment; o creștem pentru generațiile care vin.